

مقدمه‌ای بر

برنامه‌ریزی آموزشی و درسی

نوشته

دکتر علی تقی پور ظهیر

۱۱	پیشگفتار
	مقدمه
۱۵	(معرفی، مسایل برنامه‌ریزی آموزشی و درسی)
۱۶	برنامه درسی به‌عنوان يك مساله
۱۸	برنامه درسی و ارزش‌ها
۱۹	مسایل اساسی برنامه‌ریزی درسی
	فصل اول
۲۵	برنامه‌ریزی آموزشی و درسی (مفاهیم و نظریات)
۲۵	مفهوم برنامه‌ریزی
۲۷	برنامه
۲۷	برنامه‌ریزی به‌عنوان يك نظام (سیستم)
۲۸	نظام‌های عقلانی
۳۲	فنون برنامه‌ریزی آموزش و پرورش یا نگرش سیستمی
۳۷	فرآیند برنامه‌ریزی آموزشی با نگرش سیستمی
۴۰	برنامه‌ریزی درسی (تحصیلی)
۴۲	نظریه‌های مربوط به برنامه‌ریزی درسی
۴۷	مراحل برنامه‌ریزی
۵۰	انواع برنامه‌ریزی (از نظر دامنه عمل)
۵۱	تصمیم‌گیری در برنامه‌ریزی
	فصل دوم
۵۵	منابع اطلاعات برای برنامه‌ریزی درسی (مبانی برنامه‌ریزی درسی)
۵۶	یادگیرنده به‌عنوان منبع اصلی برنامه‌ریزی
۵۶	۱- اطلاعات کمی درباره یادگیرندگان
۵۶	روش‌های پیش‌بینی
۵۷	الگوهای پیش‌بینی
۵	

- ۱۲۸ ۲- ماهیت اجتماعی وزیستی انسان
 ۱۲۸ ۳- نسبی بودن ارزش‌ها
 ۱۲۹ ۴- اهمیت دموکراسی به‌عنوان روش زندگی
 ۱۳۰ ۵- ارزش هوش نقاد در همهٔ اعمال انسان

فصل پنجم

- اطلاعات دربارهٔ معرفت و دانش بشری
 ۱۳۵ نوع اطلاعات مورد لزوم دربارهٔ معرفت و دانش
 ۱۳۶ منابع موجود برای کسب اطلاعات یاد شده
 ۱۳۸ موارد استفاده از اطلاعات به‌دست آمده
 ۱۳۹ برنامهٔ درسی مناسب
 ۱۴۰ سایر منابع اطلاعات مؤثر در برنامه‌ریزی درسی
 ۱۴۱ ۱- ساخت و نظام آموزش و پرورش
 ۱۴۱ ۲- منابع و وسایل
 ۱۴۲ ۳- نتایج تحقیقات و نظریات افراد مطلع
 ۱۴۳

فصل ششم

- طرح‌ریزی برنامه‌های درسی
 ۱۴۵ برنامه‌ریزی آموزش و پرورش چیست و مراحل آن کدام است؟
 ۱۴۵ فرآیند برنامه‌ریزی درسی
 ۱۴۸ طرح‌ریزی حیطه‌های برنامه درسی
 ۱۴۸ حیطه برنامه درسی
 ۱۴۸ فرآیند طرح‌ریزی حیطه‌های برنامه‌درسی
 ۱۴۹ ۱- در نظر گرفتن عوامل اساسی مربوط به حیطه معین
 ۱۵۰ ۲- مشخص کردن خرده هدف‌های يك حیطه
 ۱۵۰ ۳- مشخص کردن انواع فرصت‌های یادگیری ممکن
 ۱۵۳ - اصول کلی انتخاب فرصت‌ها و فعالیت‌های یادگیری
 ۱۵۵ ۴- تعیین طرح‌های درسی مناسب
 ۱۵۷ ۵- تهیه و تصریح اجزاء مقدماتی طرح
 ۱۵۹ ۶- پیش‌بینی شرایط و وسایل لازم برای پیاده‌کردن طرح
 ۱۶۱

فصل هفتم

- انواع طرح‌های برنامه درسی
 ۱۶۲ ۱- طرح‌هایی که روی شایستگی‌های ویژه تأکید می‌کنند
 ۱۶۲ ۲- طرح‌هایی که روی فعالیت‌ها و مسایل اجتماعی تأکید می‌کنند
 ۱۶۴ ۳- طرح‌هایی که روی نیازها و علاقه‌های فردی تأکید می‌کنند
 ۱۶۶ ۴- طرح‌هایی که روی موضوعهای درسی تأکید می‌کنند
 ۱۶۷

- ۶۰ پیش‌بینی جمعیت یا الگوی «نست بازماندگی»
 ۶۸ روند یابی

- ۷۱ ۲- اطلاعات کیفی دربارهٔ یادگیرندگان
 (مبانی روان‌شناختی برنامه‌ریزی درسی)
 ۷۴ نیازهای یادگیرندگان و برنامه‌ریزی درسی
 ۷۶ یادگیری و برنامه‌ریزی درسی
 ۷۹ موقعیت اجتماعی-اقتصادی و یادگیری

فصل سوم

- اطلاعات دربارهٔ جامعه (مبانی جامعه‌شناختی برنامه‌ریزی درسی)
 ۸۷ شخصیت و فرآیند جامعه‌پذیری
 ۹۱ مسایل اجتماعی و برنامه‌ریزی
 ۹۲ تعمیم‌ها و واقعیت‌های جامعه‌شناختی و برنامه‌ریزی
 ۹۶ الف - نوع اطلاعات مورد نیاز دربارهٔ جامعه برای برنامه‌ریزی
 ۱۰۰ ب - منابع کسب اطلاعات
 ۱۰۱ ج - موارد استفاده از اطلاعات
 ۱۰۲

فصل چهارم

- مبانی فلسفی برنامه‌ریزی درسی
 ارتباط حوزه‌های فلسفه با آموزش و پرورش
 ۱۰۳ ۱- متافیزیک و آموزش و پرورش
 ۱۰۴ ۲- معرفت‌شناسی و آموزش و پرورش
 ۱۰۴ ۳- ارزش‌شناسی و آموزش و پرورش
 ۱۰۵ الف - اخلاق
 ۱۰۵ ب - زیبایی‌شناسی
 ۱۰۵ کاربرد ارزش‌شناسی در آموزش و پرورش
 ۱۰۶ ۴- منطق و آموزش و پرورش
 ۱۰۶ الف - استدلال قیاسی
 ۱۰۷ ب - استدلال استقرایی
 ۱۰۷ کاربرد منطق در آموزش و پرورش
 ۱۰۸ خلاصه
 ۱۰۸ مکاتب فلسفی و آموزش و پرورش
 ۱۰۸ ایده‌آلیسم
 ۱۰۹ رئالیسم
 ۱۱۰ پراگماتیسم
 ۱۱۲ ۱- ماهیت تغییر
 ۱۱۳
 ۱۱۸
 ۱۲۵
 ۱۲۷

۲۲۷
۲۲۹
۲۳۱

- بررسی اعمال متقابل در کلاس
منابع فارسی
منابع انگلیسی

۱۶۸	ویژگیهای طرح‌هایی که روی موضوعهای درسی تاکید می‌کنند
۱۶۸	- معنا و مفهوم دیسپلین
۱۶۹	- ساده‌سازی تحلیلی
۱۷۲	- هماهنگی ترکیبی
۱۷۳	- پویایی
۱۷۴	- معرفت سازمان یافته و سازمان نیافته
۱۷۸	سازمان‌دادن محتوای برنامه درسی و یادگیری
۱۷۸	مسائل مربوط به سازمان‌دادن محتوای برنامه درسی
۱۸۱	چگونگی سازمان‌دادن محتوای برنامه درسی
۱۸۱	- برقرار کردن توالی
۱۸۴	- سازمان‌دادن محتوا برای یادگیری تراکمی یا مداومت
۱۸۵	- پیش‌بینی برای یکپارچگی
۱۸۹	کاربرد و محدودیت طرح‌هایی که روی موضوع درسی تاکید می‌کنند
۱۹۱	بهمورد اجرا گذاشتن برنامه‌های درسی: آموزش
۱۹۱	- ماهیت برنامه‌ریزی آموزش و تدریس
۱۹۲	- چه کسانی باید در برنامه‌ریزی آموزشی شرکت کنند
۱۹۳	انواع طرح‌های آموزشی
۱۹۵	ویژگیهای طرح‌های آموزشی
	فصل هشتم
۱۹۷	ارزشیابی برنامه‌های درسی
۱۹۸	ارزشیابی مرحله‌ای و نهایی
۱۹۹	- ارزشیابی مرحله‌ای
۱۹۹	- ارزشیابی نهایی
۲۰۰	الگوهای ارزشیابی از برنامه درسی
۲۰۱	۱- الگوی تایلر
۲۰۲	فرآیند ارزشیابی
۲۰۸	۲- الگوی استیک
۲۱۵	فرآیند ارزشیابی
۲۱۶	۳- الگوی پیشنهادی سیلور و الکساندر
۲۱۸	ارزشیابی هدفهای کلی، جزئی، و هدفهای رفتاری
۲۱۸	چگونه می‌توان هدفهای آموزشی و پرورشی را ارزشیابی کرد؟
۲۲۱	ارزشیابی از اجزاء برنامه
۲۲۴	ارزشیابی از آموزش
۲۲۵	- تحلیل شرایط پیشین (رفتارهای ورودی)

پیشگفتار

زمانی که تلاش برای توسعه در کشورهای «جهان سوم» آغاز شد، آموزش و پرورش به دلیل مزایای اجتماعی و اقتصادی، و کسب برتری‌ها مورد توجه بیشتری قرار گرفت و توزیع آموزش و پرورش در سطح کشور و چگونگی بهره‌مندی افراد از آن یکی از شاخص‌های پیشرفت اجتماعی به حساب آمد. اما به دلیل محدود بودن منابع انسانی و مالی و گونه‌گونی تقاضا برای دستیابی به آن بحث شدیدی را میان تصمیم‌گیرندگان به وجود آورد و لزوم اتخاذ شیوه‌های انقلابی برای برنامه‌ریزی متناسب با تحولات اجتماعی و تربیتی را موجب گردید. اصلی که در برنامه‌ریزی آموزش و پرورش بیشتر مورد توجه قرار گرفت در نظر گرفتن ارتباط توسعه آموزش و پرورش با رشد اقتصادی و تربیت نیروی انسانی برای دنیای کار و اقتصاد بود، اصلی که به سرمایه‌گذاری برای کارآموزی و آموزش افراد متخصص و تهیه تجهیزات در سطح دانشگاه‌ها، و تربیت کارگران ماهر و نیمه ماهر در مدارس متوسطه حرفه‌ای و فنی انجامید. به‌رغم نظر مسئولان برنامه‌ریزی و مالی، که در مقایسه با سرمایه‌گذاری برای تربیت نیروی انسانی در دوره‌های متوسطه و دانشگاهی، سهم بالنسبه کمتری از اعتبارات به تعلیمات ابتدایی و رشته‌های تحصیلی علوم انسانی و هنری، به‌ویژه تربیت معلم برای سطوح مختلف آموزش و پرورش اختصاص یافت، رشد غیر قابل تصور و نامتعادلی در این بخش‌های آموزش و پرورش به‌وقوع